

JUHLAJULKAISU
AARNE NUORVALA
1912 · 18/4 · 1982

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

Vammala 1982, Vammalan Kirjapaino Oy

ISBN 951-855-049-2

ISSN 0356-7222

978-951-855-871-5 (PDF)

Perustelemisen perusteluista

Lainkäyttö- ja hallintopäätösten perusteleminen on aihe, jonka ääreen kirjallisuudessa on aika ajoin palattu.¹ Suomalaisissa alan esityksissä näyttää yleensä pohdittua kysymystä, millä tavoin ja mihin näkökohtiin huomiota kiinnittäen eri tyyppisiä päätöksiä tulisi perustella. Periaatteellista keskustelua siitä, miksi viranomaisratkaisuja yleensä perustellaan, on ehkä käyty vähemmän. Tämä johtunee siitä, että perustelemisen lähtökohtia on pidetty paljolta itsestään selvinä. Lainvalmistelun yhteydessä aihetta on jouduttu kuitenkin pohtimaan periaatteelliseltakin kannalta varsin laajasti. Viittaan tässä suhteessa mm. vuonna 1966 ilmestyneeseen, tuomioita koskevien säännösten uudistamista käsitelleen toimikunnan mietintöön (kom. 1966: B 27) ja ehdotukseen ja sen perusteella annettuun hallituksen esitykseen hallintomenettelylaiksi (oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 1/1979 ja hallituksen esitys n:o 88/1981 vp.). Näissä kummassakin perustelemisen merkitystä on käsitelty käytettävänä olleeseen tilaan nähden sangen monipuolisella tavalla.

¹ Aihetta on suomalaisessa oikeuskirjallisuudessa käsitelty prosessioikeuden, hallinto-oikeuden ja yleisen oikeustieteen piirissä. Prosessioikeudellisista esityksistä mainittakoon *Wrede, R. A.*: Finlands gällande civilprocessrätt. II. 3. uppl. Helsingfors 1923. s. 216, *Tirkkonen, Tauno*: Suomen siviiliprosessioikeus. II. SLY B-sarja n:o 128. 2. painos. Porvoo 1977. s. 243 ss. *Ellilä, Tauno*: Oikeudenkäynti ja täytäntöönpano. SLY B-sarja n:o 57. 2. painos. Porvoo 1965, s. 31, *Palmgren, Bo*: Motivering av dom. JFT 1952 s. 82—91, *Carlson, B. C.*: Om doms motivering. DL 1956 s. 15—28 ja 47—61, *Salmiala, Bruno A.*: Vielä muutama sana yksilön oikeusturvasta ja tuomion perusteluista. LM 1965 s. 825—830, *Alkio, Paavo*: Tuomion perusteleminen. Oikeushistoriallisia näkökohtia. LM 1967 s. 26—38, *Granlund, Lars*: Motivering av dom. JFT 1972 s. 382—407, hallinto-oikeudellisista esityksistä *Merikoski, V.*: Hallinto-oikeuden oikeussuojajärjestelmä. SLY B-sarja n:o 143. 2. painos. Vammala 1968. s. 150 ss., *Kurvinen, Pekka*: Hallintopäätösten rakenteesta ja kirjoitustavasta. DL 1973 s. 17—35, *Vilkkonen, Eero*: Hallintolainkäyttö. I. SLY B-sarja n:o 178. Vammala 1976. s. 21 ss. ja yleisen oikeustieteen alaan kuuluvista esityksistä *Brusiin, Otto* Über die objektivität der Rechtsprechung. Helsinki 1949. s. 42—60. Ulkomaisista esityksistä on tässä aiheellista mainita ennenkaikkea laaja kokoomateos »Die Entscheidungsbegründung in europäischen Verfahrensrechten und im Verfahren vor internationalen Gerichten.» Herausgegeben von Rainer Sprung und Bernhard König. Wien — New York 1974. Teoksen 21 artikkelissa tarkastellaan päätösten perustelemista siviili- ja rikosprosessissa, hallintoprosessissa, täytäntöönpanomenettelyssä, valtiosääntötuomioistuimissa ja kansainvälisissä tuomioistuimissa useiden Euroopan maiden oikeusjärjestysten kannalta. Viittaan yleisesti tähän kirjallisuuteen seuraavan esityksen osalta.

Perustelemisselvollisuutta koskevan kysymyksen on erityisesti hallinnon piirissä tehnyt aktuelliksi kehitys, jossa on havaittavissa ainakin kaksi erisuuntaista virtausta. Useissa Euroopan maissa, mm. Suomessa on kiinnitetty enenevässä määrin huomiota kansalaisten asemaan hallinnossa ja tähän liittyen kansalaisten oikeusturvan takeisiin. Hallinnon kansalaiskeskeisiä lähtökohtia painottaen on pidetty tärkeänä, että päätökset perustellaan riittävästi. Toisaalta päätöksenteko hallinnon piirissä tapahtuu monien asiaryhmien kohdalla sellaisia teknisen kehityksen tuomia menettelymuotoja noudattaen, jotka eivät juuri suosi päätösten perustelemista. Mm. palkkojen, eläkkeiden ja erilaisten sosiaalietuuksien maksatus tapahtuu pääasiassa ATK:ä käyttäen. Näiden erisuuntaisten virtausten vaikutuspiirissä keskeiseksi ongelmaksi on muodostunut kysymys, missä tapauksissa hallintopäätökset tulisi perustella tai — toisesta näkökulmasta katsoen — voidaan jättää perustelematta.

Lainkäytön puolella perustelemista koskevat ongelmat ovat painottuneet jossain määrin toisin. Päätösten perusteleminen tuomioistuinlaitoksen piirissä on vuosisatainen traditio. Voimassa olevassa oikeudessa tuomioistuimille on asetettu selvä perustelemisselvollisuus OK 24 luvun 3 §:ssä ja hallintolainkäytön osalta LOL 27 §:n 1 momentissa. Kun tästä selvollisuudesta sinänsä ei ole erimielisyyttä, on ongelmaksi muodostunut pikemminkin kysymys, mihin näkökohtiin perustelussa tulisi kiinnittää huomiota.

Olipa ongelmana sitten kysymys, miksi päätös tulisi perustella, tai kysymys, mihin näkökohtiin päätöstä perusteltaessa tulisi kiinnittää huomiota, ongelmaan ei ole mahdollista ottaa rationaalisesti kantaa muodostamatta ensin kuvaa siitä, mitä tarkoituspäätös perusteleminen voi palvella. Perustelemisen merkitystä voidaan tarkastella eri näkökulmista. Yleisimmin silmällä on pidetty yksilön, ennenkaikkea asianosaisen oikeussuojaa, mutta perustelemissellä on merkitystä myös muissa suhteissa. Oma merkityksensä on silläkin, minkä oikeusasteen päätöksentekoa aihetta käsiteltäessä pidetään silmällä. Esimerkiksi prejudikaattituomioistuinien päätösten perusteleminen palvelee osaksi sellaisia tarkoituspäätöksiä, jotka eivät aktualisoidu muiden tuomioistuinien kohdalla.

Kirjallisuuden piirissä perustelemisen merkitystä on tarkasteltu ainakin

— lainkäyttöön ja hallintoon kohdistuvan laillisuusvalvonnan kannalta

Perustelemisen perusteluista

- kansalaisten, ennenkaikkea asianosaisten oikeussuojan kannalta ja
- oikeuslaitokseen kuuluvien yksiköiden oman toiminnan kannalta.

Näihin kolmeen näkökulmaan voidaan lisätä vielä neljäs, johon on viitattu eräissä esityksissä, nimittäin

- lainkäytön ja hallinnon piirissä harjoitetun ratkaisutoiminnan kehittämisen näkökulma.

Viimeksi mainittu näkökulma koskee ennenkaikkea prejudikaattituomioistuin ratkaisuja.

*Laillisuusvalvonnan*² kannalta katsoen tuomioistuin tai muu ratkaisuelin päätöstään perustellessaan perustelee ennenkaikkea oman toimintansa laillisuutta. Tällöin on olennaista todeta, onko ratkaisuelin tehnyt päätöksen sille kuuluvan toimivallan puitteissa ja onko päätöstä tehtäessä muutoin menetelty laillisesti. Tästä näkökulmasta on oikeutettua edellyttää, että perusteluista käyvät ilmi kysymys tai tosiseikat, joiden johdosta päätös on annettu, ja oikeusohjeet, joiden nojalla ratkaisuelin on katsonut olevansa oikeutettu antamaan sellaisen päätöslauselman, joka käy ilmi päätöksestä. Oikeustosasioita ja oikeusohjeita onkin vanhastaan pidetty tuomion peruselementteinä niinkuin mm. OK 24 luvun 3 § osoittaa. Moitteettomalta päätökseltä voidaan edellyttää muun ohella, että päätöslauselma on loogisesti yhdenmukainen perusteluissa esitettyjen tai viitattujen yleisten oikeusohjeiden kanssa. Ristiriita tässä suhteessa tekee päätöslauselmasta asiallisesti ottaen perustelemattoman. Sen vuoksi ei ole periaatteellisesti virheellistä korostaa tuomion ja muun lainkäyttöpäätöksen syllogismin luonnetta niinkuin kirjallisuudessa on tehtykin.³

² Tämä näkökohta on ollut esillä alivitteessä 1 mainitussa suomalaisessa kirjallisuudessa yleisesti. Muutoin viitataan tässä yhteydessä seuraaviin artikkeleihin: *Becker, Franz*: Die Entscheidungsbegründung im deutschen Verwaltungs-, verwaltungsgerichtlichen und verfassungsgerichtlichen Verfahren. Entscheidungsbegründung s. 108, *Colesanti, Vittorio*: Die Entscheidungsbegründung im italienischen Verfassungsrecht. Entscheidungsbegründung s. 368 ss. ja 375 ss., *Fasching, Hans W.*: Die Entscheidungsbegründung im österreichischen streitigen zivilgerichtlichen Erkenntnis-, Exekutions- und Insolvenzverfahren. Entscheidungsbegründung s. 136, *König, Bernhard*: Die Entscheidungsbegründung im österreichischen ausserstreitigen Verfahren. Entscheidungsbegründung s. 158, *Walder, Hans Ulrich*: Die Entscheidungsbegründung im schweizerischen zivilgerichtlichen Verfahren. Entscheidungsbegründung s. 300.

³ Ks. esim. *Tirkkonen*, em. teos s. 243.

Hallintoon kohdistuvan laillisuusvalvonnan on katsottu edellyttävän, että hallintopäätökset perustellaan niissäkin tapauksissa, joissa päätös nojaa tarkoituksenmukaisuusharkintaan.⁴ Näissä tapauksissa on näet tärkeää todeta, paitsi sitä, onko ratkaisuelin tehnyt päätöksen toimivaltansa puitteissa, myös se, onko päätöstä tehtäessä noudatettu tarkoituksenmukaisuusharkinnassakin huomioon otettavia yleisiä oikeusperiaatteita kuten objektiivisuuden, tarkoitussidonnaisuuden ja yhdenvertaisuuden periaatteita. Korkeimman hallinto-oikeuden käytännössä onkin lähdetty siitä, että perustelujen puuttuminen tarkoituksenmukaisuusharkintaan nojaavista päätöksistä on oikeudellinen virhe. Samasta näkökulmasta katsoen voidaan virheellisenä pitää myös sellaista näennäisperustelua, joka on irrelevantti esillä olevan konkreettisen kysymyksen ratkaisun kannalta.⁵

Perustelemisen merkitykseen *asianosaisen oikeussuojan takeena* on kiinnitetty useissa yhteyksissä huomiota.⁶ On huomautettu, että perustelu tarjoaa asianosaiselle keinon kontrolloida tuomioistuimen tai muun ratkaisuelimen toiminnan lainmukaisuutta. Asianosaiselle tarjoutuu näin tilaisuus todeta, onko ratkaisu tehty asiallisen harkinnan jälkeen ja mielivaltaa välttämällä. Samalla perustelut osoittavat, että asianosaisen vaatimuksiin ja väitteisiin on suhtauduttu vakavasti. Mutta perustelemisellä on muutakin merkitystä asianosaisen kannalta. Perustelujen voidaan sanoa muodostavan lähtökohdan asianosaisen vastaiselle toiminnalle, ennenkaikkea hänen muutoksenhakua koskevalle harkinnalleen. Tuon harkinnan kannalta ja samalla tarpeettomien muutoksenhakujen karsimiseksi on tärkeää, että perustelut kirjoitetaan maallikonkin kannalta helposti tajuttavaan yksinkertaiseen muotoon, mutta samalla kuitenkin juridisesti ja loogisesti pitäviksi. Käsiteltävyys ja uskottavuus näyttävät kulkevan näissä asioissa käsi kädessä.

⁴ Tätä on edellytetty mm. ehdotuksessa hallintomenettelylaiksi, ks. s. 236. Tältä pohjalta on myös keski-eurooppalaisissa oikeusjärjestyksissä yleisesti lähdetty, ks. esim. *Becker*, em. artikkeli s. 113 ss., *Gygi, Fritz*: Die Entscheidungsbegründung im schweizerischen Verwaltungsrecht. Entscheidungsbegründung s. 330, *Svoboda, Werner R.*: Die Begründung individueller Verwaltungsakte nach den österreichischen allgemeinen Verwaltungsverfahrensgesetzen. Entscheidungsbegründung s. 262—265.

⁵ Vrt. esim. KHO 1978 A II 60: KHO:n palautettua taaja-asutuskiltoa koskevan poikkeuslupahakemuksen LH:lle uudelleen käsiteltäväksi, LH oli hylännyt hakemuksen tarkoituksenmukaisuusperustein. Kun LH:n päätöksestä ei käynyt ilmi, ottaen huomioon KHO:n asian palauttamista koskevassa päätöksessä mainitsemat seikat, sellaisia syitä, joiden perusteella olisi voitu katsoa, ettei hakemukseen suostuminen ollut tarkoituksenmukaista, KHO kumosi LH:n päätöksen ja palautti asian LH:lle uudelleen käsiteltäväksi.

⁶ Tähän on kiinnitetty huomiota mm. kaikissa aliviitteen 1 mainituissa esityksissä, joihin tässä rajoitutaan yleisesti viittaamaan.

Tilanteissa, joissa ratkaisuelin joutuu antamaan jatkuvasti suuren määrän samankaltaisia päätöksiä samansisältöisiin hakemuksiin, kun päätöksen erikseen perusteleminen saattaa tuntua päätöksentekijästä tarpeettomalta ja menettelyä vain mutkistavalta. Näin voi olla etenkin silloin, kun päätökset ovat hakijoiden kannalta myönteisiä. Ajateltakoonpa vain kaikille tietyn iän saavuttaneille annettavien sosiaalietuuksien myöntämistä tai vaikkapa kiinteistökiinnitysten vahvistamista saatavien vakuudeksi. Tällaisissa tapauksissa perusteleminen saattaa tuntua tarpeettomalta, koska hakija saa, mitä on hakenut.⁷ Hakijan kannalta näin epäilemättä onkin asianlaita. Kuva muuttuu kuitenkin toiseksi, jos huomiota kiinnitetään mahdollisten kilpaillevien kanssahakijoiden tai muiden samanlaista etuutta hakevien kansalaisten asemaan. Heidän kannaltaan on tärkeää voida todeta, että hakijan hakemukseen on suostuttu asiallisin perustein ja suosintaa tai muuta mielivaltaa välttämällä. Sen vuoksi perusteleminen velvollisuudesta luopumista ei voida pitää kaikilta osin itsestään selvänä edes niissä tapauksissa, joissa kysymys on hakijan hakemukseen suostumisesta.⁸

Erityisen tärkeäksi asianosaisen oikeussuojan kannalta katsoen perusteleminen muodostuu luonnollisesti silloin, kun päätös on hänelle kielteinen. Tästä onkin lähdetty mm. hallintomenettelylakia laadittaessa. Kielteisinä päätöksinä tässä mielessä voidaan pitää päätöksiä, joissa asianosaisen vaatimus on jätetty tutkittavaksi ottamatta tai hylätty taikka asianosaiselle on asetettu velvoitteita tai raskuuksia.⁹

Oikeuslaitokseen kuuluvien yksiköiden oman toiminnan kannalta perusteleminen on useistakin syistä tärkeää.¹⁰ Useimmiten tuomioistuimelle tai muulle ratkaisuelimelle on jo jutun käsittelyn kestäessä muodostunut alustava mielikuva jutun lopputuloksesta. Alustavasti syntynyttä päätösehdotusta tukevien perustelujen laatiminen ja näkyviin kirjoittaminen saattaa kuitenkin osoittaa aukkoja ja ristiriitaisuuksia siinä ajattelutavassa, jolla tuota päätösehdotusta on luultu voita-

⁷ Vrt. hallintomenettelylakiehdotuksen (HE n:o 88/1981 vp.) 24 §:n 2 momentin 1 kohta ja sen perustelut s. 52. Vrt. myös Ehdotus hallintomenettelylaiksi (oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 1/1979) s. 237 ss. Aihetta on käsitelty mm. *Becker* em. artikkeli s. 113.

⁸ Vrt. myös *Becker*, em. artikkeli s. 113.

⁹ Ks. HE n:o 88/1981 vp. s. 52. Vrt. myös *Becker*, em. artikkeli s. 112 ss.

¹⁰ Kysymyksen johdosta ks. esim. *Tirkkonen*, em. teos s. 244, Ehdotus hallintomenettelylaiksi s. 235 ss., HE n:o 88/1981 vp. s. 51, *Becker* em. artikkeli s. 108, *Colesanti*, em. artikkeli s. 362 ss., *Fasching*, em. artikkeli s. 136, *Sarstedt*, *Werner*: Die Entscheidungsbegründung im deutschen strafgerichtlichen Verfahren. Entscheidungsbegründung s. 83 ss., *Walder*, em. artikkeli s. 306.

van perustella. Perustelujen laatiminen johtaa näin tuomioistuimen harjoittamaan laillisuuden takaamiseksi tarpeellista itsekontrollia. Tällaisen kontrollin merkitys ei ole tuomioistuimen toiminnassa suinkaan vähäinen. Muutoksenhakua ajatellen voidaan taas todeta, että ratkaisun perustelu muodostaa suorastaan pohjan jutun käsittelylle muutoksenhakuasteessa osoittaessaan, mihin kysymyksiin alempi oikeusaste on ottanut kantaa ja miten. Silloin tällöin sattuu, että juttu joudutaan palauttamaan alempaan asteeseen yksinomaan sen vuoksi, etteivät nämä seikat riittävästi käy ilmi perusteluista.¹¹ Mutta perusteluilla on merkitystä myös muutoin kuin vireillä olevan prosessin kannalta. Perustelujen avulla prosessin kohde on identifioitavissa mm. täytäntöönpanoa silmällä pitäen. Yhdessä päätöslauselman kanssa perustelut muodostavat pohjan oikeusvoima- ja vireilläolovaikutusten ulottuvuuden määrittelylle. Viimeksi mainittujen vaikutusten samoin kuin päätöksen täytäntöönpanon kannalta on tärkeää, että päätöksessä riittävästi yksilöidään kysymykset, joihin ratkaisu on annettu. Eräät silmiini osuneet lääninoikeuksien ratkaisut, joissa kysymykset on suoraan numeroiden eritelty ja kuhunkin kohtaan on annettu perusteltu vastaus, ovat olleet tässä suhteessa esimerkiksi kelpaavia.

Sekä korkeimman oikeuden että korkeimman hallinto-oikeuden tehtäviin kuuluu muun ohella alempien oikeusasteiden lainkäytön valvonta, mm. huolenpito lainkäytön yhdenmukaisuudesta. Tätä on vanhastaan pyritty edistämään mm. prejudikaattien avulla.

Prejudikaattipäätösten perusteleminen liittyy eräitä erityisongelmia, jotka aiheutuvat paljolta siitä tilanteesta, jossa tämän tapaisia ratkaisuja joudutaan antamaan. Useimmiten kysymys on joko suoraanlaisesta aukkotapauksesta tai sitten siitä, että sovellettava säännös sallii erilaiset tulkintavaihtoehdot.¹²

Aukkotapauksissa prejudikaattituomioistuin joutuu ottamaan huomioon kaksi sen toimintaan vaikuttavaa tekijää. Nämä ovat ratkaisupakko ja tuomioistuimen toimivalta suhteessa lainsäätäjään. Ratkaisupakko velvoittaa tuomioistuimen antamaan päätöksen niissäkin ta-

¹¹ Ks. esim. KHO 1979 A II 61: Kun LH:n päätöksestä eivät käyneet ilmi ne pääsyyt, joihin poikkeuslupan hylkäämistä koskeva ratkaisu pohjautui, kumottiin päätös ja asia palautettiin LH:lle.

¹² Aukko- ja tulkintaharkinta ovat perinteisesti kuuluneet oikeusteorian keskeisimpiin tutkimuskohteluihin. Monia muita esityksiä unohtamatta viitataan tässä yhteydessä ja mm. seuraavassa esitettävän johdosta seuraaviin kolmeen teokseen: *Bru-siin, Otto*: Tuomarin harkinta normin puuttuessa. SLY julkaisuja n:o 14. Vammala 1938., *Makkonen, Kaarle*: Zur Problematik der juristischen Entscheidung. Turun yliopiston julkaisuja sarja B osa 93. Turku 1965. ja *Aarnio, Aulis*: Laki, teko ja tavoite. Forssa 1975.

pauksissa, joissa päätöstä ei voida suoraan nojata mihinkään säädännäiseen tai tavanomaisoikeudelliseen normiin. Tuomioistuin joutuu kuitenkin toisaalta pitämään silmällä valtiosäännöstä johtuvaa toimivaltaansa, joka estää sitä ryhtymästä varsinaisesti lainsäätäjälle kuuluvaan tehtävään asianomaisella alalla. Ratkaisupakko ja toimivaltasidonnaisuus muodostavat yleisesti ottaen ne puitteet, joissa tuomioistuin joutuu toimimaan ottaessaan aukkotapauksessa kantaa ratkaistavana olevaan kysymykseen. Eräänä ulospääsynä aukkoharkinnassa on turvautuminen analogiaan. Analogian käytön on perinteisesti katsottu kuuluvan tuomioistuimen toimivaltaan. Jo ratkaisupakko luo tilanteen, jossa toisin tuskin voisi ollakaan. Analogiassa taas on olennaisesti kysymys tietyn säädännäisen tai tavanomaisoikeudellisena voimassa olevan normin yleistämisestä ja samalla sen soveltamisalan ulottamisesta käsittämään tilanne, johon normia ei ole aikaisemmin sovellettu. Selvää tietenkin on, että tällaisen askeleen ottaminen edellyttää suurta varovaisuutta juuri toimivaltakysymyksissä. Toisaalta analogian käyttö edellyttää taitoa ratkaistavana olevan kysymyksen oikeudellisessa luonnehtimisessa, jotta ratkaisu muodostuisi relevantiksi vastaukseksi esillä olevaan konkreettiseen kysymykseen. Perustelut osoittavat, miten tässä on onnistuttu. Samalla ne osoittavat, miten prejudikaattituomioistuin on edellyttänyt menehtävän samanlaisissa kysymyksissä vastaisuudessa.

Silloin kun laki tarjoaa mahdollisuuden erilaisiin perusteltavissa oleviin ratkaisuihin, prejudikaattiratkaisulta odotetaan yleisesti, että se sisältää ohjeen, jota voidaan noudattaa muissa samanlaatuisissa asioissa. Prejudikaattipäätöksen perustelut on tällöin luonnollista pyrkiä muotoilemaan niin yleisiksi, että niistä ilmenevä ohje kattaa kaikki ratkaisua annettaessa huomioon otetut soveltamistilanteet. Toisaalta perustelut olisi kuitenkin kyettävä kirjoittamaan sellaiseen muotoon, että liiallisten tai virheellisten päätelmien teko niiden pohjalta estyy. Tämä on tärkeää sekä oikeutta hakevan yleisön että tuomioistuinten oman työtilanteenkin kannalta. Erehtyminen tässä suhteessa saattaa näet johtaa sellaisiin muutoksenhakemuksiin jatkossa, joilla ei ole menestymisen mahdollisuutta mutta jotka aiheuttavat kuluja asianosaisille ja työtä niin asianosaisille kuin tuomioistuimellekin.

OK 24 luvun 3 §:ssä lausuttiin sen muuttamattomassa suomenkielisessä muodossa:

»Jokainen tuomio perustettakoon syihin ja lakiin, eikä mieltänsä, ja on itse asia ja riidan aine tarpeellisine seikkoineen

selvästi siihen pantawa, niin myös ne pääsyyt ja se laki, joihin päätös perustetaan; mutta ulkomaan lakia älköön perustuksena mainittako, älköönkä wierasta kieltä käytettäkö. Tuomari älköön minkään asianhaaran ohitse menkö, jonka kantaja haaston mukaan on asiassa esiintuonut, taikka jota vastaan wastaaaja jotakin on wäittänyt, vaan antakoon päätöksensä kaikesta sen laatua myöden. Älköön hän päätökseensä ottako mitään, joka oikeastansa ei asiaan kuulu, tahi antako tilaisuutta uuteen riitaan toisen kanssa, joka siinä asiassa ei ole haastettu eikä kuulustettu.»

Samat perustelulle sisällöllisesti asetetut vaatimukset, jotka käyvät ilmi säännöksestä sen muuttamattomassa muodossaan, ovat pohjana myös OK 24 luvun 3 §:ssä sen nykymuodossa. Vanha muoto tuo kuitenkin ehkä selvemmin kuin nykymuoto esiin vaatimuksen oikeustosiasioiden ja oikeusohjeiden sisällyttämisestä päätökseen. Tarkasteltiinpa päätöksen perustelujen sisällölle asetettavia vaatimuksia mistä hyvänsä edellä käsitellystä näkökulmasta, päädytään lopulta aina samaan toteamukseen: vaatimusta ei voida täyttää, ellei päätökseen sisällytetä kuvausta ratkaistavana olevasta asiasta (oikeustosiasi-asiat) ja oikeusohjeista, joihin ratkaisua tehtäessä on nojaututtu (oikeusnormit). Tämä osoittaa, kuinka keskeisiin ja olennaisiin asioihin OK 24 luvun 3 §:n vanhalla säännöksellä on itse asiassa osuttu.